

Rege rauta suvel, korstent puhasta kevadel

Parandamata ahju- või korstna- praost lipsab leek lihtsasti tuppa ja pühkimata korstnalõõrides kogunenud tahm võib süttides põhjustada traagiliste tagajärgedega tuleõnnetuse. Praegu, kui kütteperiood on lõppemas, on paras aeg üle kontrollida ja puhastada kütteseadmed. Kui õnnetus ikkagi juhtub, hoiatab selle eest varakult lakke paigaldatud suitsuandur.

Kütteseadmete hooldus ja hooletuse oht

Et tulekahju ära hoida, peab ahju ja korstent järjepidevalt hooldama. Aastaringse puiduga kütmise korral tuleb kütteseadet ja lõõre puhastada kaks korda aastas, hooajaliselt – sügisest kevadeni – kasutatavaid seadmeid üks kord enne kütteperioodi algust ning gaasikütteseadmeid kord aastas.

Ka ventilatsioonilõõre ja -korstnaid tuleb puhastada vähemalt kord aastas. Hoone kütteseadmega ühendatud suitsutamishaju tuleb pühkida kaks korda aastas.

Korstnapühkijatest spetsialistid soovivad korstnaid pühkida vahetult pärast kütteperioodi lõppu, sest siis tuleb tahm ja nõgi kergemini lahti. Sobivaima kütteseadmete hooldussageduse määrab korstnapühkija. Lisaks tuleb seadmete hooldustöödel kontrollida, kas korsten pole pigitunud ja kas tahmaluugid on kindlalt kinni.

Väga suur osa päästjate väljasõitudest on seotud kütteseadmete suitsulõõrides süttinud tahmaga. Kuigi tahmapõleng lõõrides ei pruugi esimesel korral midagi hirmsamat kaasa tuua, võivad siiski suure kuumuse mõjul kütteseadmesse tekkida praod ja järgmine tuleõnnetus ei lase ennast kaua oodata. Sageli süütab ülekuumenenud ahjulõõr või korsten lähedal asuva ruumiosa või ehituskonstruktsiooni ja sel puhul tuleb rinda pista juba suurema tulekahjuga. Pragunenud kivide korral on oht tulekahjaks juba päris suur, sest kuumus liigub pragudest ehitusdetailideni ning puidust osad võivad kuumusest süttida.

Päästjad leiavad üsna tihti sündmuskohalt põleva vaheseina või -lae, mille süttimise põhjustas just katkine küttekolle või suitsulõõr. Tahma põlemisel korstnast lenduvad sädemed on ohtlikud nii ümberkaudsetele hoonetele kui praegusel ajal ülikuivale pinnasele.

Hooldamata kütteseadmetest sai alguse väga suurt kahju kaasa toonud Otepää Golfklubi hoone põleng käesoleva aasta aprillis. Katkisest küttekoldest alguse saanud tulekahju tõttu Tartumaal Mäletjärvel jäid majaelanikele kodust ainult varemed.

Ühepereelamu, suvila või aiamaja ning nende juurde kuuluvate abihoonete kütteseadmeid tohib puhastada hoone omanik ise.

Kehva küttematerjali kasutamisel (ka märjad puud) tekib korstnasse palju pigi. Pigi kahjustava toime tõttu tekivad korstnale praod ja suureneb tulekahju oht.

Sellest veast annab märku seestpoolt tekkinud pruunikas laik korstna või lõõri välispinnal. Kui tahm ja pigi on lõõrides ja korstnas kinni,

saab sellest vabaneda ainult tahma põletamise teel.

Tahma inimesed omapäi suitsulõõrides põletada ei tohi. Päästeteenistus soovib igal juhul kasutada kütteseadmete hooldamisel professionaali abi, kes lisaks puhastamisele kontrollib kogu küttesüsteemi korrasolekut.

Kütteseadmete korrashoidu ja korstnapühkimist reguleerib siseministri määrus nr 7 "Kütteseadmete puhastamise tuleohutusnõuded" ning selle hilisemad täiendused.

See määrus kehtestab kütteseadmete ja lõõride puhastamise korra ja sageduse vastavalt hoone otstarbele. Samuti on määruses ära toodud korstnapühkija kohustus anda välja hooldustööde teostamist kinnitav akt. Vastavalt päästeseadusele on õigus tuleohutusnõuete rikkujat karistada rahaträhviga kuni 18 000 krooni ulatuses.

Kütteseadmete ohutusest saab rohkem teavet päästeteenistuse kodulehelt www.rescue.ee.

Päästeala infotelefonil 1524 saab infot korstnapühkijate ja pottsepa-teenuse kohta. Samuti leiab piirkonna korstnapühkijate kontakte Eesti Korstnapühkijate Koja kodulehelt www.korstent.ee, vabatahtlikest tuleohutusnõuete või kinnisvara hooldusfirmadest.

Suitsuandur hoiatab ja hoiab suuremast õnnetusest

Kõige sagedamini toimuvad traagiliselt lõppevad tulekahjud öisel ajal, kui inimesed magavad. Tuli levib tavatingimustes väga ruttu – mõne minutiga muutub ruumis viibimine kõrge temperatuuri ning mürgiste gaaside kiire leviku tõttu eluohtlikuks.

Arvamus, et küll suitsulõõna peale ärgatakse, ei pea paika, sest mürggaase sisse hingates uni hoopis

süveneb.

Selles olukorras on asendamatu elupäästja suitsuandur. Sellest kostuv vali sireen ajab üles ka kõige sügavama unega magaja. Reageerides juba vähesele lae alla kerkinud suitsule, annab andur häire kohe põlengu algjärgus. Inimestele on tulekahju kustutamine siis veel jõukohane ning päästa jõuab nii oma vara kui iseenda.

Eriti hädavajalik on suitsuandur maapiirkondades, kus päästjad ei pruugi mõne minutiga õnnetuspaika jõuda. 90% hukkunutest on sündmuskohal surnud enne päästemeeskonna saabumist. Seega on elude säästmiseks ülioluline saada tulekahju järele selle algstaadiumis.

Suitsuandur peaks olema kindlasti igas magamistoas, kuid võimalusel ka elutoas ning koridoris. Suurema elamispinna puhul võib anduri paigaldada lisaks põõningule ja keldrisse. Seadet ei tohi panna duširuumi, ventilatsioonikanalite vahetusse lähedusse ega kööki, kuna seal tekkivad aured ja gaasid võivad valehäireid põhjustada.

Suitsuandur tuleb paigaldada võimalikult ruumi keskele lakke vähemalt 30 cm kaugusele seinast. Kuna suitsuanduri toiteallikas on patarei, ei ole on selle paigaldamiseks vaja vedada juhtmeid. Andur tuleb kinnitada kaasasolevate kruvidega lakke.

Suitsuanduri patarei peab vastu kuni paar aastat. Patarei tühenedes annab andur helisignaali sellest märku. Seadme enda tööiga on normaaltingimustes umbes 10 aastat. Suitsuandurit tuleb kontrollida paar korda kuus, vajutades testimisnupu umbes viieks sekundiks alla, mille peale andur peab andma häiresignaali.

Erinevat tüüpi tulekahjualarmide, sealhulgas suitsuanduri töökorras oleku tagamiseks on tähtis regulaarne hooldus. Eramus või korteris lakke paigaldatud suitsuanduri hooldamisega saab iga inimene ise hakkama. Tolmust saab andurit puhastada tolmuimeja või harja abil.

Suitsuandureid võib leida suuremate kauplusekettidest, kodutarvete ja ehituskaupade müüjiga tegelevatest kauplustest. Suitsuanduri saab endale muretseda ka kindlustusfirmadest ja Eesti Posti postkontoritest.

Enamlevinud andurid erinevad tööpõhimõtte järgi – on optilisi ja ionandureid. Mõlemad reageerivad läbipaistmatule õhule ehk suitsule. Suitsuanduri hind on umbes 75–150 krooni.

Suitsuandur muutub kõigis eluruumides kohustuslikuks 2009. aasta 1. juulist, usehitistes on see kohustuslik juba praegu. Loomulikult ei tasu seda kuupäeva ootama jääda. Mõelge enese ja oma lähedaste ohutusele juba praegu ning paigaldage suitsuandur koju kohe.

Samuti tuleb koju muretseda esmased tulekustutusvahendid – pulberkustuti ja/või kustutustekk – et tulekahju avastamisel võimalikult kiiresti tule levik peatada.

Ainult hoolimine ja tähelepaneliiklus teevad kodust kindluse, kus võib ennast tõesti ohutult ja turvaliselt tunda.

Tõrva linnavolikogu 12. mai 2009 istungil arutati ja otsustati

1. Volikogu kuulab ära linnapea ülevaate linnavalitsuse ja hallatavate asutuste vahepealse tegevuse kohta.
2. Volikogu kehtestab eluruumi alaliste kulude piirmäärad toimetulekutoetuse määramisel.
3. Volikogu moodustas Euroopa Parlamendi valimiste korraldamiseks 9liikmelise jaoskonnakomisjoni.

Signe Kiin
Linnasekretär

Tõrva linnavolikogu otsus, Tõrva 12. mai 2009 nr 11

Jaoskonnakomisjoni esimehe ja liikmete nimetamine

Võttes aluseks Euroopa Parlamendi valimise seaduse (RT I 2003, 4, 22; 90, 601; 2004, 6, 32; 14, 93; 30, 208; 71, 501; 503; 2005, 37, 281; 2006, 30, 231; 55, 408; 2009, 2, 5) § 15 ja linnasekretär Signe Kiin'i ettepaneku, Tõrva Linnavolikogu otsustab:

1. Nimetada jaoskonnakomisjoni esimeheks Signe Kiin.
2. Nimetada jaoskonnakomisjoni liikmed järgmiselt:
  - 2.1. Ene Berg-Jürgens; 2.2. Talvi Must; 2.3. Rein Laikask;
  - 2.4. Eda Lend; 2.5. Helje Lipp; 2.6. Arvo Kolk; 2.7. Tiit Vips;
  - 2.8. Bernhard Omuk.
3. Nimetada jaoskonnakomisjoni asendusliikmed järgmiselt:
  - 3.1. Aime Vahre; 3.2. Maris Kuum.
4. Otsus jõustub teatavakstegemisest.
5. Käesoleva otsuse peale võib esitada Tõrva Linnavolikogule vaide haldusmenetluse seaduses sätestatud korras 30 päeva jooksul arvates otsuse teadasaamise päevast või päevast, millal oleks pidanud otsusest teada saama või esitada kaebuse Tartu Halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul arvates otsuse teatavakstegemisest.

Ülle Juht
Volikogu esimees

Tõrva linnavolikogu määrus, Tõrva 12. mai 2009 nr 7

Eluruumi alaliste kulude piirmäärade kehtestamine toimetulekutoetuse määramisel

Määrus kehtestatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõike 1 ja § 22 lõike 1 punkti 5, sotsiaalhoolekande seaduse § 222 lõike 5 ja 6 alusel.

§ 1. Reguleerimisala

Määrusega kehtestatakse eluruumi alaliste kulude piirmäärad toimetulekutoetuse määramisel Tõrva linnas (edaspidi määrus).

§ 2. Üldalused

Toimetulekutoetuse määramisel võetakse arvesse jooksval kuul tasumisele kuuluvad eluruumi tegelikud kulud, kuid mitte üle määrusega kehtestatud piirmäärade (edaspidi piirmäärad).

§ 3. Piirmäärad

(1) Kehtestada piirmäärad alljärgnevas suuruses:

- 1) korteriüür ja/või haldustasu Tõrva Linnavolikogu poolt kehtestatud üüri piirmäära ulatuses;
- 2) prügiveo maksumus vastavalt tegelikule kulule;
- 3) tarbitud vee ning kanalisatsiooniteenuste maksumus Tõrva Linnavalitsuse poolt kehtestatud vee ja kanalisatsiooni hinna alusel, kuid mitte rohkem kui 2 m³ ühe inimese kohta kuus;
- 4) tarbitud soojusenergia maksumus vastavalt tegelikule kulule;
- 5) tarbitud elektrienergia maksumus kuni 200 krooni perekonna esimese liikme kohta ja kuni 80 krooni iga järgneva perekonnaliikme kohta;
- 6) tarbitud majapidamisgaasi kulu piirmäär stationaarse gaasipliidiga eluruumis 1 baloon (21 kg) kvartalis leibkonna kohta;
- 7) elektrienergia kulu eluruumi elektriküttele võetakse arvesse juhul kui ainus eluruumi küttematerjal kasutatav küttevõis on stationaarne elektriküte. Antud kulude arvestamine toimub kütteperioodil (01.10-30.04). Elektriküte arvestamise piirhinnaks on 15 krooni ruutmeetri kohta normpinna ulatuses;
- 8) tarbitud küttematerjali maksumus ahiküttega eluruumides kuni 15 krooni kuus normpinna ruutmeetri eest jagatuna selle tarbimiseks kuluvatele kuudele. Antud kulude arvestamine toimub kütteperioodil (01.10-30.04);
- 9) maamaksu kulude kompenseerimise aluseks on Maksu- ja Tolliameti poolt väljastatud maksuteade ja toimub vastavalt näidatud maksetähtaegadele 3 korda aastas;
- 10) hoonekindlustuse kulud kompenseeritakse leibkonnale aluseks võttes normpinda ja kuni 0,75 krooni ruutmeetri kohta kuus.

(2) Toimetulekutoetuse määramisel võetakse eluruumi alalised kulud arvesse ainult kuludokumentide esitamisel, milleks on jooksval kuul tasumisele kuuluv arve või maksekvitüüting ning eluruumi omaniku või haldaja poolt täidetud eluasemekulude tõend vastavalt määruse lisas olevale vormile.

(3) Juhul, kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 punktides 6, 8, 9 ja 10 nimetatud kulude tõendamiseks esitatakse kuludokument, millel kajastuvad kuludokumendi esitamisele järgnevatel kuudel kulud, siis võetakse nimetatud kulud kehtestatud piirmäärade ulatuses arvesse esmakordse kuludokumendi esitamisele järgnevatel kuudel kuni kuludokumentil oleva summa kompenseerimiseni või uue kuludokumendi esitamiseni.

§ 4. Rakendussätted

(1) Tunnistada kehtetuks Tõrva Linnavolikogu 22. jaanuari 2002. a määrus nr 3 «Eluruumi alaliste kulude piirmäärade kehtestamine toimetulekutoetuse arvestamisel Tõrva linnas».

(2) Määrus jõustub 01. maist 2009.

Ülle Juht
Volikogu esimees

Pärandkultuuri objektide inventuur Helme vallas

Pärandkultuuriks nimetatakse eelmiste põlvkondade tegutsemise jälgi maastikul. Levinumad pärandkultuuri objektid on taluhoonete asukohad, kiviaiad, vanad metsateed, veskikohad, pärimustega seotud kivid, puud ja allikad, lubja- ja tõrvapõletusahjud ning kohanimed; kuid pärandkultuuri tüübist on võrreldamatult mitmekesisem. Neid märke tuleb ainult osata tähele panna.

Kuna metsamaastikus ei ole toimunud nii suuri muutusi kui põllumajandusmaastikul, siis võib pärandkultuuri objekte kohata just metsas. Samas võivad metsas asuvaid pärandkultuuri objekte kahjustada raietööd. Seepärast on pärandkultuuri säilimise võtmeküsimus maaomanike ja maastikul tegutsejate teadlikkus, mis loob eelduse omanikuhoiu tekkeks.

Pärandkultuuri objektid ei ole kaitse all, ka ei ole neid plaanis tulevikus kaitse alla võtta – nende hoidmine on meie endi kätes.

Viimaste aastakümnete pöördelised sündmused on katkestanud meie seni põlvest põlve edasi kantud mälu. Et unustuse hõlma vajunud kultuurimärgid uuesti tähelepanu alla tuua, on algatatud pärandkultuuri objektide inventeerimine. RMK riigimetsa majandajana on seadnud eesmärgiks inventeerida kogu Eesti pärandkultuur, sõltumata maa- ja omandivormist.

Käesoleva aasta märtsis käivitus Euroopa piiriülese koostöö Eesti-Läti programmi rahastatud projekt "Pärandkultuuri väärtused ühise keskkonna- ja kultuuriruumi osaks", mille käigus inventeeritakse pärandkultuur Võru, Valga, Tartu ja Põlva maakonnas. Ka koostööpartnerid Lätis käivitavad inventuuri. Eestis on soositud koostööpiirkonnad Lõuna-Eesti maakonnad. Meie projektiidee oli inventeerida pärandkultuur sõltumata maa- ja metsaomandist. Projekti kestus on 2 aastat.

HELME vallas inventeerib pärandkultuuri REIN TOOTMAA. Kutsun üles koostööle meie kodukandi pärandkultuuri jäädvustamisel. Minuga saab ühendust telefonil 763 3496 ja 5378 0833 ning e-posti aadressil tootmaar@hot.ee.

Miks on pärandkultuuri kirjeldamine oluline?

- võimaldab analüüsida ja hinnata objektide väärtust – see on edaspi-

di muinsuskaitse ja kultuuriväärtuste kaitse reserv;

- võimaldab luua ühtse andmebaasi seni arhiivides ja fondides laialiolevate üksikteadete asemel ning lisada sinna senitundmatuid kultuuriväärtusi;

- inventuuri tulemusel tekib andmestik, mis on abivahendiks metsamajanduslike otsuste tegemisel;

- võimaldab selgitustööga korraldada omanikukaitset objekti hävimise eest teadmatuse tõttu;

- teadlik kultuuriväärtuste kaitse metsas loob lisaväärtuse metsa sertifitseerimisel;

- tutvustamise teel tõstab paikkonna mainet, kohaliku rahva enesehinnangut ja väärtustab konkreetset omandit;

- võimaldab koostada kodulooturismi ja looduslooturismi õpperadasi ning marsruute;

- tõstab metsamaastiku üldist

väärtust puhkealana;

- võimaldab edasisi uuringuid paikkondade elu ja töökultuuri võrdlevaks analüüsiks.

Kuskohast leida lisainfot?

- Kõikides maaraamatukogudes on saadaval „Väike pärandkultuuri käsiraamat“ (Tarang, L. jt. 2007)

- Internetis on artikleid ja juhendmaterjali leida Eesti Metsaseltsi kodulehelt www.metsaselts.ee.

- Pärandkultuuri objektide andmebaas asub aadressil xgis.maaamet.ee.

Mida mina ära teha saan?

Mittekaitstava pärandkultuuri objektide hoid on omanikukeskne. Siin loeb ainult maaomaniku tahe ja soov. Vana taluaseme või kiviaia võsast puhastamine on jõukohane igapäevane. Soovi korral võib pärandkultuuri objekte eksponeerida ka teistele huvilistele.

Täiskasvanute rehabilitatsiooniteenuseks on sel aastal vähem raha

Sotsiaalkindlustusamet on 2009. aastaks sõlminud halduslepingu 75 rehabilitatsiooniteenust osutava asutusega. Seda on rohkem kui möödunud aastal. Samas on raha teenuseks võrreldes möödunud aastaga tunduvalt vähem.

Tänavune eelarve on veidi üle 84 miljoni krooni, mis jaotub võrdselt puudega täisealiste ja puudega laste vahel – mõlemale grupile 42 miljonit krooni.

Laste eelarve sisaldab ka eelmisel aastal rehabilitatsiooniteenuseks kasutamata jäänud raha ning kõik senised taotlused on rahuldatud. Kahjuks ei saa sama öelda täisealiste kohta.

Täisealiste puudega inimestele osutati rehabilitatsiooniteenust eelmisel aastal ligi 66 miljoni krooni eest. Sellel aastal on raha tunduvalt vähem. See võib tähendada rehabilitatsiooniteenusele soovijate kaaukestvaid järjekordi ja võimalik, et ootaja kannatus katkeb.

Inimene, kes on end registreerinud rehabilitatsiooniteenuse järjekorda, kuid kellele rehabilitatsiooniasutus teatab, et planeeritud väiksemate võimaluste tõttu talle kokkulepitud ajal teenust osutada ei saa, võib:

- leppida teadmisesega, et järjekord niipea ei saabu ja jääda ootele sama teenuseosutaja juurde;
- pöörduda juba olemasoleva suunamiskirjaga teise rehabilitatsiooniasutusse, kus on lühem järjekord.

Rehabilitatsiooniteenuse järjekorra andmed on kättesaadavad sotsiaalkindlustusameti kodulehel www.ensib.ee ja neid uuendatakse kord kuus. Informatsiooni saab ka infotelefonil 16 106.

Kui suunamiskirjal märgitud kalendriaasta jooksul rehabilitatsiooniteenust järjekorra tõttu kasutada ei saa, kehtib sama suunamiskiri teenuse saamiseni. Kulu kaetakse selle kalendriaasta rahast, millal teenust tegelikult osutati.

Elmar Orava juttudemaa kutsub taas rändama

Värskest tuli trükist Hummuli kirjamehe Elmar Orava neljas mälestuste- ja tähelepanekutekõide "Taas lapsepõlvemaile". Mehe esimene raamat "Lapsepõlve radadel" ilmus aastal 2005, riburada järgnesid "Igatsus õne järele" ja "Kodupäikesel all". Järge ootab mulgimurdeliste lugude valimik, maitseproovina on ka uudisteosesse jõudnud mõni puhtalt mulgikeelne pala.

Raamatu kohta võiks kasutada sõnu "tuntud headuses", aga see headus liigutab ikkagi ja on värske. Aga eks lugejad loevad ise, sealhulgas noored ja eriti muidugi kodukandirahvas. Ent kaugelt mitte ainult nemad, sest lood on sageli üldinimlikud – oma särk on ju ikka ihule kõige lähemal.

Elmar Orav kirjutab asjadest, nagu need on – ilustamata, kuid samas empaatia ja mõistmisega. Maaelu jäme- või ka peenloomika ja detailide ning nüansside edasiandmine – selle kõrval kurbus, nukrus ja mõtisklused eluväärtuste ja nende kaduvuse üle – võluvad.

Teos algab tänapäevaste lugudega, mis tihti ka kaugemasse või lähemas minevikku põikavad. Järgnevad juba puhtad lapsepõlvejutud, mitte üksnes isekogetud, vaid sageli ka küllal folkloorseid – selles osas on kirjanik ammendamatu, ja tõesti – muie tuleb pahatihti suule.

Äratundmisrõõmu leiab kas või kassi tuppa sittumisest ja endagi lapsepõlvest kuulnud väljenditest, mis mälestustekera veerema panevad. Aga teisalt, näiteks sõnast "peeled" polnud ma varem midagi kuulnud – Elmar Orav on sellestki väikesse nupukese treinud.

Autor jõuab palju, sealhulgas ka kõrvatahapanekut väärivat, ära öelda ühe lühikese looga. Näiteks "Abielu või lahutus?" – üksteisele vastu peavad tulema mõlemad pooled ja ka tühjana tunduvast võib tulla tõusta ning karikas täis nirseda.

Terane on tähelepanek "Kui inimese kaaslasteks juba noorukieas püss on, ega temast siis täiskasvanunagi »head nahka« saa ..." Või: "Targad on öelnud, et inimestele

Elmar Orav

tuleb tema eluajal ära öelda kõik hea, mis temas leiad. Seda tuleb teha kohe. Ära jää ootama homset päeva, siis võib juba hilja olla ..."

Mehel on praegu 17 lahtikirjutamata teemat kirjatükikde kaustiku lõppu märgitud ja raamatujagu materjali juba ka pikemalt lahti kirjutatud. Midagi head võib aga pea iga päev pähe tulla. Ta ise on öelnud, et näiteks raamatukogust ja selle lugejatest saaks hästi palju pajatada – Hummuli raamatukogu juhatajastaaži on Oraval 41 aastat.

Kirjamehe kinnitusele on 99 protsenti lugudest tõsi ja üks kirjanduslik üldistus, üksnes inimeste nimesid ja tausta on kohati muudetud. Aga eks teadjad saa niigi aru, kellest jutt käib.

Hanno Valdmann

TAAGEPERA 7. RAHVAJOOKS

Iga-aastane Taagepera rahvajooks toimub 1. juunil algusega kl 16. Täiskasvanute jooksud ja kepikõndijad stardivad kell 18. Stardid antakse Taagepera külaplatsilt. Täpsem info: www.taagepera.org.ee

Ala külaseltsi toimekas kevad

Laupäeval, 25. aprillil kogunesid külaseltsi liikmed koolimaja juurde, et osaleda külakeskuse heakorratöödel. Puhtaks said riisutud bussipeatuste ümbrused ja teeservad ning praht pandi suurtesse prügikottidesse – Tõnis Järv vedas need traktoriga ära. Eelnevalt oli juba heakorratatud Vabadussõja mälestussamba ümbrus ja teeäärred kuni tarbijate ühistu kaupluse teeristini.

5. mail korrastas Ala Külaselts juba teistkordselt koostöös Taagepera Külaseltsiga matkarada. Raja Ala-poolsest otsast alustati koristustööd koos kohaliku kooli õpilastega, kes olid külaseltsile abiks tulnud. Tee-rajalt korjati ära sinna talve jooksul kukkunud puuoksad ja murdunud puud ning ladustati need raja kõrval olevatesse haohunnikutesse.

Tööd lõppesid Taagepera külalplatsi korrastamise ja kehakinnitamine ning maiustamisega värskes ja puhtas looduses. Öhtupoolne kaks ja pool tundi tööd möödusid linnulennul.

16. mail organiseeris Ala Külaselts ekskursiooni Kõrvemaa maastikukaitsealal asuvalle Vargamäele, Sassi jaanalinnufarmi, Türi 32. lillelaadale ning tehnika- ja ehitusnäitusele, viimase külastamine on külaseltsil saanud juba traditsiooniks.

Osalejatel oli võimalus kuulata suurepärase laulu Ivo Linna ja Suisapäisa esitusel, vaadata käsitöönäitust, tehnika- ja ehitusnäitust, saada igal täistunnil Eesti Rahva Grillikoolilt õppetund ja loomulikult teha sisseoste.

Astusime sisse Kõrvemaa värvast, kus eesti kirjanduse ja looduse kaunimad ning olulisemad hetked segunevad A. H. Tammsaare loominguga.

Kõrvemaa maastikukaitsealal ja Pandivere veekaitsealal asuvat piirkonda tuntaksegi eelkõige Tammsaarega seotud paikade ja teatrienduste järgi. Piirkonnas on hulganisti ha-

Ala külaseltsi liikmed Sassi jaanalinnufarmis

Ants Piirsalu

ruldasi taimeliike, mis on kaitse all.

30. jaanuaril 1878. aastal sündis Tammsaare-Põhja talus Vetepere külas Peeter ja Ann Hanseni peres neljanda lapsena poeg Anton, tulevane kirjanik.

Selle taluga olid tihedalt seotud Antoni esimesed paarkümmend eluaastat. Oma loomingus on ta jäädvustanud kodukandi inimesed, paigad ja kauni, kuid eluks karmi looduse.

Siin avati 1958. aastal A. H. Tammsaare muuseum ja 29. jaanuaril 1978, Tammsaare 100. sünniaastapäevale pühendatud pidustuste ajal taastatud hoonetekompleks: rehielamu, karjalaut, saunikute eluhooned, piiriaiad ning Tammsaare talu ümbritsevasse rabadesse rajatud matkarajad.

Sassi jaanalinnufarmis kohtusime kõigepealt lahke pererahva – Inge ja Innar Ingermaiga – , kes seejärel tutvustasid oma farmi ja sealseid

asukaid: jaanalinde, emusid, nandusid, paabulinde, tuvisid, pärkanu ja veel hulganisti sulelisi ning mõningaid karvaseid.

Jaanalinnunadega kohtumine oli enamusele sõitjaskonnast esmakordne ja üllatav. Muna kaalus 1800g. Mahakukkumisel see ei purne, kuna koore paksus on umbes 3 mm.

Pererahvas kostitas meid maitsva munarooga, muna enda aga saime auklikuks puurida ning sellest valge ja kollase välja loksutada. Sellega said hästi hakkama Annika Marks ja Kristi Vister.

Munaroost saime priske kõhutaie kogu seltskonnaga, meid oli söögilauas 21 inimest. Meeldivaid mälestusi ja positiivseid emotsioone saime reisilt kuhjaga.

Suur tänu Ala Külaseltsi liikmetele!

Ants Piirsalu

Taageperas avati kunstikoda

Reede, 8. mai öhtupoolikul kell neli kogunes Taagepera endise mõisatalli juurde nii kutsutud kui ka muidu uudistajaid-huvilisi. Oli toimumas küla ja kogu Helme valla jaoks oluline sündmus: lõpuks jõuti niikaugemale, et võis avada kunsti- ja käsitöönäituse ruumi.

Kohaletulnud külaliste sõnavõtudest jäi üheselt kõlama: tublid, et sellise asjaga hakkama saite, jällegi on piirkonnas üks külustusobjekt lisaks. Külaseltsi tublidele inimestele olid need tunnustuslaused väga olulised ja innustavad edasi arendama seda hoonet ning kogu piirkonda.

Nimelt on eesmärgid päris suured: tahame hakata ka käsitööga tegelema ja selleks vahendeid muretsema ning ruume edasi remontida. Esialgu on kavas muretsema savipõletusahi ning hakata temaatilisi esemeid ja meeneid valmistama samas ruumis selleks eraldatud osas.

Aplauside saatel lõikasid lindi läbi külaseltsi juhatase liige Peeter Arro, Taagepera lossi mõisavalitseja Georg Gorbatenko ja Helme vallavanem Tarmo Tamm. Nii laulude kui tantsuetteastetega esines tuntud ja armastatud eakate ansambel Hõbetäht.

Kohal oli ka endise haigla töötajaid, kellel veel meeles see hoone kui lao- ja kinosaal. Lausuti häid sõnu hoone uuesti taaskasutusele võtmise üle.

Hoone renoveerimist rahastab PRIA ning kaasfinantseeringu tasus Taagepera Loss OÜ.

Kõiki neid arendusi tehakse vastavalt selle aasta alguses valminud Taagepera puhkepiirkonna terviklahendusele. See kava hõlmab kogu Taagepera piirkonda, kaasa arvatud Ala kirikut ja kalmistut, kus puhkab nimekaid siinkandis sündinud inimesi, kes rikastavad siinset ajalugu

Taagepera kunstikoja avamine

Erakogu

ning annavad põhjust meie kanti külastada.

Kunstikoda saab külastada iga päev. Soovitav on seda teha päevasel

ajal, aga paik ei jää nägemata ka hilisematel tundidel, kui helistada uksele olevatele numbritel.

Peeter Arro

MEIE PERE EKSI-RÄNNAKUD SÕJAAJAL JA PÄRAST SÕDA

VELLO JUURMA (enne nime eestistamist Juul)

(Algus 12. veebruar 2009 lehes)

Selleks oli vaja leida jupp tugevat niiti, kinnitada selle otsa traadist konks, siduda kogu see kaadervärk võsast lõigatud ridva külge, panna konksole mingi sööt – kas vihmauss või tükk leiba – ja seejärel võiski asuda paadisillalt kala püüdma. Saak oli igal juhul kindlustatud. Kalad haarasid sööta nii ahnelt, et ainus vaev oli neid kaldale lennutada.

Tavaliselt kalad selle traadist keeratud konksu külge ei jäänudki, sest õhus lasid nad konksu suust lahti. Mul oli kahju vaadata, kuidas nad kaldarohul abitult õhku ahmides siplesid. Aga teisalt oli see suur rõõm, kui oksakonksu otsa lükitud kalasaagiga kodu poole astusin.

Kui kalad olid praetud ja meie pere söögilaua ääres istus, lausus ema alati: “Need on Vello enda püütud.” Sel momendil oli mul uhke tunne küll, seda enam, et kalapüügiriistad, millega ma need kalad püüdsin, olid minu enda meisterdatud.

Ega ma isa õngesid puutada ei tohtinudki. Need olid minu jaoks liialt peened: jõhvist õngenõör, terav kidaga konks, punaseks värvitud otsaga linnusulest ujuk ja raskuseks tina. Kõik see oli kinnitatud pika kerge pilliroost ridva külge.

Isa hoidis õngi kuuri katuseräästa all. Ükskord, kui läksin suurest uudishimust üht neist järve äärde proovima, viskasin jõhvi sassi ja hiljem tuli sellest suur pahandus, arvatavasti ka kerge keretäis koos range keeluga tema õngi mitte puutada.

Kui kalapüügist veel rääkida, siis isa püüdis kalu võrkude ja ridaõngedega, aga ka tavalise ritvõngega. Hilissügisel, kui järv oli kattunud juba piisavalt paksu jääga, et kanda inimest, käis isa kalu püüdmas kurikaga.

Kõndides jää peal pilliroo ääres ja jää all kala märgates virutas ta kurikaga kõva matsu vastu jääd. Sellest lõögist jäi kala uimaseks ja tõusis vastu jääd. Nüüd oli vaja raiuda kähku jäässe auk ja kala välja võtta.

Kahjuks oli seda aega, kui jää peale veel lund sadanud ei olnud, väga vähe. Sellepärast pakkus talv kalapüügiks kasinalt võimalusi. Seevastu suvel tõmmati järvest kala välja noodaga ja kahjuks püüti ka lõhkeainega. Püüdmas käisid võõrad mehed, kes sõitsid pärast püüki alati minema vankritäie kalakoormaga.

Kõige võikam, seda arvan ma praegu, oli sealjuures lõhkeainega püük, kui kalu uimastati lõhkeaine plahvatuse lööklaonega ja pärast seda korjati vee peale kerkinud kalad lootsikusse. Isale kui metsavahile toodi siis alati altkäemaksuks suur toobritäis kalu, et ta suu peaks.

Jälgisime põnevusega seda lõhkeainega püüki järve kaldalt. Mees, kes istus lootsiku päras, lasi männikoorest valmistatud ujua aluse koos lõhkeainega vette ja läitis süütenööri. Nüüd läks aerude taga istuval mehel väga kiireks, ta aerutas kõigest jõust kiirete aerutõmmetega eemale.

Kui süütenõör oli lõpuni põlenud ja tulesädemeid ega suitsu sellelt männikoore tükkilt enam ei paistnud, käis kõva kõmakas. Kõrge veesamas paiskus õhku ja langes seejärel pahinal ning vahutades tagasi järve.

Nüüd hakkasid lootsikus istuvad mehed uimastatud ja veepinnale kerkinud kalu kahvadega lootsikusse pilduma. Kalu saadi sel viisil tavaliselt kätte väga palju, kuid veelgi rohkem jäi neid tapetult järve roiskuma. Järgmistel päevadel, kui tuul juhtus kalda poole puhuma, kandsid lained neid suurel hulgal kaldaliivale.

Mõned havid, mis me emaga hiljem kaldavahust üles korjasime, et neid seasöödaks keeta, olid päris pirakad, peaaegu pool minu pikkust. Oli sõjajärgne vaene aeg, sellepärast ei põlatud ära ühtegi moodust, et endale ja loomadele toitu hankida.

Vähke püüdsime kivide alt ja ka neid oli suhteliselt palju. Väikesed jätsime tavaliselt rahule, aga kui pärast kivi ülestõstmist juhtus selle all olema mõni suurem sõraline, tuli kähku tema järele haarata, sest vee all olid nad päris kiired tagurpidi põgenema.

Meie lootsiku põhjarestide all oli alati natuke vett ja selles lobistasidki sinna lastud vähid. See lootsik oli isa enda ehitatud. Mäletan, kuidas ta ühe külamehega rehealuses kahemehehõõvliga laudu hõõveldas. Pärast tõrvati lootsik vettpidavaks. Mulle meeldis väga männitõrva magus lõhn.

Lootsikuga olid seotud nii mõnedki põnevad sündmused, nagu näiteks aerutamine järvel ja kalapüük.

(Järgneb)

Tule õppima Mainori Kõrgkooli!

Paljudel noortel inimestel on käes koolilõpetamise aeg ja nii palju küsimusi keerleb peas – kuhu minna ja mida edasi teha? Täna sel päeval on kõrgharidust pakkuvaid haridusastutusi Eestis 34, seega on valik üsna lai. Kuidas aga leida õige tee enda jaoks ja teha õige otsus?

Üks võimalus on tulla õppima Mainori Kõrgkooli. See on suurim rakendus kõrgkool Eestis, mis pakub õppimisvõimalusi kaheteistkümmes erinevas linnas.

Valida on päevase, öhtuse ja kaugõppe vahel eesti, vene või inglise keeles. Kooli 18 erineva eriala hulgast leiab kindlasti igauks endale lemmiku. Selleks, et Mainori Kõrgkooli tulla, ei pea olema värskest koolilõpetanu – kõrgkooli vanim üliõpilane on lausa 62aastane.

Kooli üks eripära ongi see, et võimalus õppimida antakse igaihe-

le, kel on vähegi soovi ja tahtmist.

Miks mina tuln õppima Mainori Kõrgkooli? Eelkõige seepärast, et õppejõud on oma eriala praktikud, kes on kõigi aktuaalsete teemade ja probleemidega hästi kursis. Peale faktide toovad nad meile ka väga palju oma töös ette tulnud näiteid. Loengud on väga sisukad ja huvitavad.

Olen õppinud ka palju paremini tundma iseennast: oma tugevaid ja nõrku külgi, kuidas ennast teostada ja oma unistusi ellu viia. Tänu praktikate suurele osakaalule on pärast kooli lõpetamist tunduvalt kergem leida endale tööd. Tööandjaid huvitabki just praktiline kogemus.

Mainori Kõrgkooli õppimisvõimaluste kohta annab lisainformatsiooni Mainori Kõrgkooli Valgamaa esindaja Krista Järv, e-post krista.jarv@mk.ee, tel +372 5631 0122.

TÕRVA GÜMNAASIUMI PARGIS

31.MAIL.

ALGAB KELL 11
RONGKÄIGUGA
KESKVÄLJAKULT

S U U R LASTEPIDU

PÄEVAJUHID
Klounid Trip & Träp

SKY-JUMP, ATV
KOMMIJOOKS
NÄOMAALINGUD
JÄÄTIS
ÕNNELOOS
ÕHUPALLID

BATUUT, KARUSELL
SEIKLUSRADA
KARAOKE
KONDIITRIKODA
KASTIRONIMINE

Esinevad lasteaiad
koolid, Laululahingu
voitjakoos ja tantsijad
Disko Tantsumäel

OODATUD ON KÕIK LAPSED JA LAPSEVANEMAD KLOUNIKOSTÜÜMIDES

Helme-Tõrva Elu

tervitab uusi ilmakodanikke

EMILIE ALVINE VEIDERPASS

30.04.2009

KERT-HERBERT ROHTLA

25.04.2009

KEVIN HOOLEMAA

04.05.2009

RICHARD RUUSMANN

05.05.2009

HANNAGRETE KÄÄRIK

08.05.2009

MITTE AINULT ATELJEE, vaid pood, kus on MÜÜGIS:

- kangad, lukud, niidid, paelad ja muud õmblustarvikud
- pluusid, seelikud, kleidid, kostüümid
- pruutkleidid – hind al 2990.-, pruudiloorid – hind al 320.-, alusseelikud, kindad 195.-paar, sukapaedad – hind al 95.- ja muud kaunistused
- RULOOD
- kardinasüsteemid
- saabus müügile suur valik uusi kangaid (palju näidiseid)

TELLIMISEL: ÖMBLUSTEENUS

SUNOREKI TÕRVA kesklinna kauplus-salong
avatud: T-R 9-17, L 9-14

KÜLASTAGE MEID!

TOETA 300KROONISE LASTETOETUSE JA TASUTA KOOLILÖUNA SÄILIMIST

Pöördumisega saab ühineda 1. juunini.
Seejärel antakse liitunute nimekiri edasi vabariigi valitsusele.
Toetushääle saad anda siin: www.lastekaitseliit.ee

OÜ SEMT

teostab katuse-, fassaadi-, üldehitus- ja renoveerimistöid. Töö kiire ja korralik.

Tel 506 2377.

ERITELLIMUSEL KÖÖGIMÖÖBEL OTSE TOOTJALT

Tel 5669 6909.

Mootorsõidukite hooldus, remont (150h), varuosad ja õlivahetus, keevitamine ja keretööd Pukas. Tel 5669 6909, toffer@toffer.ee

HAJAASUSTUSE VEEPROGRAMMI TAOTLUSVOOR ON AVATUD

Esmaspäeval, 18. mail algas toetustootluste vastuvõtt hajaasustuse veeprogrammi. Nende esitamise tähtaeg on 19. juuni 2009.

Hajaasustuspäikondades asuvad majapidamised saavad taotleda toetust kaevude ja joogiveetorustike ehitamiseks ning kaevude varustamiseks vajalike tehniliste seadmetega.

Toetust saavad taotleda füüsilised isikud, mittetulundusühingud ja sihtasutused.

Toetatavate tegevuste ja abikõlbulike kulude loetelu ning taotlemise tingimused leiata hajaasustuse veeprogrammi programmdokumentid valla veebilehel www.helme.ee

Täpsem info valla maanõunikult:
Arvo Kargu, tel 766 8454,
e-post arvo.kargu@helme.ee
Helme vallavalitsus

KIRIKUTEATED

P 31. mail kl 11 Helme kirikus leeripüha ja nelipüha jumalateenistus
N 4. juunil kl 16 piiblitund Tõrva kirik-kammersaalis
P 7. juunil kl 11 jumalateenistus Helme kirikus
P 7. juunil kl 14 armulauaga jumalateenistus Taagepera kirikus
P 14. juunil kl 11 jumalateenistus Helme kirikus
P 21. juunil kl 11 Taagepera (Ala) kalmistupüha
P 21. juunil kl 13 jumalateenistus Helme kirikus
K 24. juunil kl 11 Helme kalmistupüha
P 28. juunil jumalateenistust ei ole.
Kuni jaanipäevani on Helme kiriku kantslei Kalmistu tänaval avatud T-P kl 9-13, k.a E 22. juunil.
Tel 763 3340; 524 9654.

PEREJUUKSUR

Tõrva kesklinnas Tartu tn 4
Avatud E-R 9.30-18.30
L 10-16

Leia enda jaoks aega ja tule külastada meid juba täna!

JÄRGMINE HELME-TÕRVA ELU ILMUB 30. JUUNIL.

Toimetust ootab kaastöid hiljemalt 15. juuniks.

Super soodsa hinnaga

SAMSUNG SGH-U700
- 1799 EEK
NOKIA 2600 Classic
- 1199 EEK
SONYERICSSON G502
- 1799 EEK
SONYERICSSON K660i
- 1499 EEK

Müüa soodsa hinnaga MP3/MP4 mängijaid 1GB,2GB,4GB

Teostame mobiiltelefonide remonti ja hooldust * * *

Pakume mobiiltelefonidele järelmaksu võimalust kuni 6 kuud

Granjano

Valga tn.3 Tõrva (Kevade kaubanduskeskus)
E-R. 10 - 17.30 L.10 - 14
Info : 5027885

EDUARD SÜSTA
07.11.1919-22.04.2009

AVO MATS
21.01.1943-08.05.2009

Väljaandjad: **Helme-Tõrva Elu**
Tõrva linnavalitsus tel 766 5310, faks 766 1731,
Helme vallavalitsus tel 766 8452, faks 763 3332.

Toimetaja:
Talvi Must, tel 763 2504,
e-post talvim@torva.edu.ee.

Tehniline teostus ja küljendus
AS LITERO Valgas,
trükk AS TRÜKIS Jõhvis.